

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY VA O'RTA MAXSUS TA'LIM VAZIRLIGI
JIZZAX DAVLAT PEDAGOGIKA INSTITUTI

5110800 – Tasviriy san'at va muhandislik grafikasi bakalavriat
ta'lim yo'nalishi bitiruvchilari uchun mutaxassislik
fanlardan
YAKUNIY DAVLAT ATTESTATSIYASI
DASTURI

Bilim sohasi:	100000 – Gumanitar
Ta'lim sohasi:	110000 - Pedagogika
Ta'lim yo'nalishi:	5110800 – Tasviriy san'at va muhandislik grafikasi

Ushbu dastur O‘zbekiston Respublikasi Oliy va o‘rta maxsus ta’lim vazirligining 2009-yil 22-maydagi 160-son buyrug‘i bilan tasdiqlangan “O‘zbekiston Respublikasi Oliy ta’lim muassasalari bitiruvchilarining yakuniy davlat attestatsiyasi to‘g‘risida NIZOM” (hozirga qadar mazkur Nizomga bir necha bor o‘zgartirishlar kiritilgan bo‘lib, 2021-yil 16-noyabrda ro‘yxatdan o‘tkazilgan, ro‘yxat raqami 1963-3 buyrug‘i)ga asosan ishlab chiqildi.

Mutaxassis chiqaruvchi Tasviriy san’at va muhandislik grafikasi kafedrasini bo‘lib, dastur Tasviriy san’at va muhandislik grafikasi kafedrasining 2021-yil 25-avgustdagagi 1-yig‘ilishida muhokama qilingan hamda Fizika va Texnologik ta’lim fakultetining 2021-yil 26-avgustdagagi Kengashida ma’qullangan. Institut kengashining 2021-yil 27-avgustdagagi 1-sonli yig‘ilishida tasdiqlangan.

Tuzuvchilar:	X. Sodiqov	- Fizikia va texnologik ta’lim fakul’teti Dekani PhD.dots
	B. Pardayev	- Tasviriy san’at va muhandislik garfikasi kafedrasini mudiri v.b.
	K. Zoyirov	- Tasviriy san’at va muhandislik garfikasi kafedrasini dotsenti
	T. Oltmishev	- Tasviriy san’at va muhandislik garfikasi kafedrasini katta o‘qituvchisi

Taqrizchilar:

P. Xudoyberdiyev	- Tasviriy san’at va muhandislik garfikasi kafedrasini katta o‘qituvchisi
------------------	--

R . Xalilov – Nizomiy nomidagi TDPU Tasviriy san’at va uni
o‘qitish metodkasi kafedrasini mudiri, dots.

KIRISH

Mazkur dastur 5110800 – Tasviriy san’at va muhandislik grafikasi bakalavriat ta’lim yo‘nalishi bitiruvchilarining to‘rt yil mobaynida ixtisoslik fanlarini o‘qib o‘zlashtirganlik darajasini aniqlash uchun o‘tkaziladigan Yakuniy Davlat Attestatsiyasi sinovlari bo‘yicha ishlab chiqilgan. 2021/2022 o‘quv yilida bitiruvchilarda O‘zbekiston Respublikasi Oliy va o‘rta maxsus ta’lim vazirligining 2018-yil 25-avgustda 744-son bilan tasdiqlangan o‘quv rejasidagi umumkasbiy va ixtisoslik fanlaridan o‘tkaziladi.

YAKUNIY DAVLAT ATTESTATSIYASI o‘tkaziladigan fanlar tarkibi:

1. Qalamtasvir (majburiy fanlari)
2. Chizmachilik (majburiy fanlari)

“Qalamtasvir ” O‘QUV FANI BO‘YICHA

Qalamtasvir fani, uning predmeti,maqsadi, vazifasi

Qalamtasvir fani - barcha tasviriy san’at turlarining ya’ni rangtasvir, dekorativ amaliy san’at, grafika, xaykaltaroshlikning asosi sifatida bo‘lajak pedagog rassomlarga borlijni ko‘rib-kuzatib to‘g‘ri tasvirlash, borlikni idrok etish, qo‘l, ong va sezgi organlarini shakllantirish hamda bo‘lajak rassom-pedagoglarni tasviriy san’at asoslariga o‘rgatishni maqsad qilib qo‘yadi.

Qalamtasvir fanining vazifalari boshqa kasbiy fanlari qatorida bo‘lajak o‘qituvchi-rassomlarni tayyorlashda asosiy mezon hisoblanib, u talabalarga amaliy mashg‘ulotlar orqali olib boriladi. Shuni ta’kidlash lozimki, amaliy mashg‘ulotlar qatorida nazariy bilimlar ham bo‘lajak rassom-pedagoglarga ularning keyingi pedagogik va ijodiy faoliyatlarida muhim o‘rin tutadi.

Qalamtasvir faning rivoji.

“Qalamtasvir” - tushunchasi. “Qalamtasvir” tushunchasining paydo bo‘lishi. Qalamtasvirning tarixiy rivojlanish davrlari. Qalamtasvir rivojining zamonaviy bosqichi. Tasviriy san’at olimlarning «Qalamtasvir» tushunchasiga ta’riflari.

Ta’lim jaravonida ta’lim oluvchi shaxs

O‘quvchi shaxsi ta’lim jarayonining obyekti va subyekti sifatida. qalamtasvir mashg‘ulotlarini o‘tishda tasviriy san’at asoslari, kompozitsiya qonuniyatları, chiziqli, havo, perspektivalari, ufq tekisligi siluet, konstruktsiya, shtrix, mashtab, nisbatlar, materiallar xususiyatlari, yorug‘-soya qonuniyatları, turli tasvirlash vositalari. Bilim, ko‘nikma va malakalar (BKM). Aqliy harakat usullari (AHU). Pedagogning innovatsion faoliyati va uning tuzilishi.

Ta’limni tashkil etish shakllari.

Zamonaviy ta’limga asosiy yondoshuvlar. Rivojlantiruvchi ta’lim.Ta’lim turlari (illyustrativ, muammoli, dasturlashtirilgan ta’lim) va shakllarining tavsifi. Ta’limni tashkil etish haqida tushuncha, uning xilma – xil turlari. Innovatsion, masofaviy ta’lim. Ta’limni tashkil etish shakllari. individual; individual – guruhli; sinf – dars; ma’ruza – amaliy; sinfdan tashqari; auditoriyadan tashqari; maktab va maktabdan tashqari. Darslarni tashkil etishga nisbatan quyidagi didaktik talablar. Darsning maqsadi va vazifalari. Darsning ta’limiy, tarbiyaviy va shaxsni rivojlantiruvchanlik vazifalarining birligi va uzviyligi.

Ta'limni tashxislash.

Ta'lim natijalarini tekshirish va baholashga qo'yilgan talablar. O'qituvchi nazorati va ta'lim oluvchilar faoliyatini baholashning uyg'unligi. Bilimlarning natijalarini baholashda pedagogik testlarning roli.

Pedagogik texnologiyalar tasnifi

Pedagogik texnologivalar turlari: qo'llanilish darajasiga ko'ra; falsafiy asoslariga ko'ra; asosiy omillari bo'yicha; ilmiy kontseptsiyalar bo'yicha; bilish faoliyatini tashkil etish va boshqarish turiga ko'ra va boshqa qobiliyatlar.

"Qalamtasvir" fanidan savollar

1. Odam boshining qurilishi haqida ma'lumot bering.
2. Perspektiva qonun-qoidalari haqida ma'lumot bering.
3. Yorug'-soya qonunlari nimalardan iborat.
4. Odam skeleti tuzilishini tushuntring.
5. Yarim soya haqida ma'lumot bering
6. Portretning qanday turlari bor
7. Kiyimli odam va yalang'och odam tasvirini bajarishda qanday o'ziga xos farqlar mavjud?
8. Ijodiy portret yaratish jarayoni.
9. Bosh tasvirini ishslashda uning kompozitsiyasi qanday o'rinni nimalardan iborat?
10. O'quv-mashq vazifa qanday tartibda olib boriladi?
11. Odam boshini ishslash yo'llari, tasvirlashning bosqichlarida nimalarga amal qilish kerak?
12. Odam tanasini chizishda plastik anatomiyaning axamiyati uning qanday jixatlarini namoyon etishda ko`rinadi?
13. Inson tanasini tasvirlashda uning mushaklar tuzilishini bilish qanday sifatga ega?
14. Chiziqli va fazoviy perspektivaning tasvir yaratishda tutgan o`rni nimalardan iborat?
15. Plastik anatomiya deganda nimani tushunasiz?
16. "Ekorshe" nima uchun chiziladi?
17. Odam tanasini ushlab turuvchi suyanchiq sklet nomi qanday?
18. Odamda nechta qovurg'a bor?
19. Qoralama rassom uchun qanday fazilatlarni takomillashtiradi?
20. Qisqa muddatli tasvir haqida tushuncha bering?
21. Qoralama qanday tasvir?
22. Nima uchun qush va hayvonlarning tulumlari chiziladi va qanday kompetensiaylarni takomillashtiradi?
23. Inson bosh qismini mushaklari nechta qalamtasvida bajariladi, ularni to`g'ri aks ettirishda nimalarga amal qilish lozim?
24. Konstruktiv rasm nima?
25. Qalamtasvir mashg'ulotlarida qanday antik haykallardan foydalанилди.
26. Sangina nima?
27. Rasm chizishda qanday tasvirlash vositalari qo'llaniladi?
28. Qalamlarni qattiq yumshoqligini qanday yozuv orqali ajratiladi?
29. Qalamtasvir nima ?
30. Qanday modellar qalamtasvida rasm chizish uchun eng qulay model xisoblanadi?
31. Pastel' nima va nimalarda foydalанилди?
32. Sousda qanday ishlanadi
33. Retush qalam nima uchun ishlatiladi?
34. Shtrix bilan chiziq orasida farq bormi?
35. Fazoviy perespektiva nima?

36. Grafik uslub qanday uslub?
37. Akademik rasm qanday rasm?
38. Qalamtasvirda kompozitsion yechim.
39. Leonardo da Vinchining tasviriy san'atni rivojlantirishdagi xizmatlari.
40. A.Dyurer konstruksiyalari haqida tushuncha bering.
41. Qalamtasvirda perspektiva qonuiyatlarini tushuntring.
42. Ufq chizig'i nima?
43. Sanoat grafikasi haqida tushuncha bering.
44. Gravyura nima?
45. Grafika qanday san'at?
46. Jamlab qo'yilgan buyumlar yig'indisi nima deb ataladi?
47. Rasm chizishda perspektivaning nechta asosiy qoidasini bilish lozim?
48. Buyumlarni tasvirlashda sinch (karkaz) usulini joriy etgan rassom-pedagog kim?
49. Proporsiya so'zining ma'nosи?
50. Tasvir nima yordamida quriladi?
51. Rasm chizishda ko'zgu nima uchun ishlatiladi?
52. Qog'oz kim tomonidan va qachon kashf etilgan?
53. Uyg'onish davrining buyuk rassomlari kimlar?
54. "Ekorshe" gips modelining muallifi kim?
55. Qalam tasvirda suniy yorug'lik nima uchun kerak?
56. Qalam tasvirida ishlatiladigan lab, burun, ko'z, quloq kimga tegishli?
57. Qalam tasvir barcha fanlarning asosini tashkil qiladi degan fikirning avtori kim?
58. Qalamlar ishchi xolatida necha santimetr ochiladi?
59. Havo perespektivasi nima?
60. "Blik" qanday jismarda aniq ko'rindi?
61. Qalamtasvir ishslash metodik bosqichlarini tushuntirib bering.
62. Uzoq muddatli qalamtasvir ishslash bilan qalamchizgining farqi nimada?
63. O'quv akademik qalamtasvir ishslashning maqsad va vazifalarini tushuntirib bering.
64. O'quv va ijodiy qalamtasvir ishslashning bir-biridan farqi nimada?.
65. Qalamchizgi va qoramalar nima?
66. Shaklning konstruktiv asosi deganda nimani tushunasiz?
67. Qirrali buyumlarning konstruktiv asosi deganda nimalarini tushunasiz? Misollar keltiring.
68. Shaxsiy soya bilan tushuvchi soyaning farqi nimada?
69. Yorug', soya, yarimsoya, yaltiroqlik reflekslar va ularning bir-biridan farqi nimada?
70. Oddiy va murakkab shakllar deganda nimani tushunasiz?
71. Shakl qurishda yordamchi chiziqlarning axamiyati to'g'risida gapirib, misollar keltiring.
72. O'q chizig'i nima?
73. Turli shakllarning perspektiv qisqarishi to'g'risida ma'lumot berib, misollar keltiring.
74. Buyum nisbatlari deganda nimalarini tushunasiz?
75. Ufq chizig'i nima?
76. Surat tekisligi nima?
77. Kartina tekisligi deganda nimani tushunasiz?
78. Tutash nuqtasiga misol keltiring.
79. Aylana perspektivasi nima? Misollar keltiring (ufq chizig'idan pastda, yuqorida, ufq chizig'i balandligida).
80. Buyum tekisligini tushuntirib bering.
81. Ufq tekisligi deganda nimalarini tushunasiz?
82. Chiziqli va havo perspektivasi qonuiyatlarini aytib bering.
83. Katta shakl nima?
84. Qalam, ko'mir, sangina bilan ishslash texnikalari to'g'risida gapirib bering.
85. Tayanch nuqtasi va muvozanat to'g'risida tushuncha bering.
86. Odamning harakat holati to'g'risida gapirib bering.

87. Inson skeleti to'g'risida ma'lumot bering. Uning tasvirini metodik bosqichlarda chizish usullarini so'zlab, amaliy ko'rsating.
88. Qalamchizgi va homaki rasm nima? Ular to'g'risida ma'lumot bering.
89. «Shaklning konstruktiv asosi» deganda nimani tushunasiz?
90. Odamning plastik anatomiysi deganda nimani tushunasiz?
91. Psixologik portret nima? Mimika muskullari to'grisida ma'lumot bering.
92. Katta shakl nima?
93. Inson qomatini tasvirlashda analiz va sintez yo'li bilan tasvir bajarish deganda nimani tushinasiz?
94. Pedagogik rasmning oddiy rasmdan farqi nimada?
95. Buyumda yorug'likning taqsimlanish qonuniyatlarini gapirib bering.
96. Tabiiy va sun'iy yorug'lik nurlarining buyumga tushishi natijasida hosil bo'luvchi soyayorug'lik munosabatlari to'g'risida ma'lumot bering.
97. Qalam, ko'mir ,sangina bilan ishslash texnikalari to'g'risida gapirib bering.
98. Odam qomatinining tuzilishini sxema asosida chizib ko'rsating.
99. Tayanch nuqtasi, tayanch o'qi va insonning muvozanati to'g'risida ma'lumot bering.
100. Odamning harakat holati to'g'risida tushuncha bering.

Asosiy va qo'shimha o'quv adabiyotlar hamda axborot manbaalari

Asosiy adabiyotlar

1. Baymetov B. "Qalamtasvir". Darslik 1-qism.- Toshkent, 2006.
2. Baymetov B., Abdirasilov S. "Chizmatasvir". O'quv qo'llanma.- G'ofur G'ulom matbaa ijodiy uyi. Toshkent, 2004.

Qo'shimcha adabiyotlar:

- 1.Mirziyoyev Sh.M. Tanqidiy taxlil qatiyy tartib intizom va shaxsiy javobgarlik har bir rahbar faoliyatini kundalik qoidasi bo'lishi kerak O'zbekiston Respublikasi Vazirlar mahkamasining 2016 yil yakunlari va 2017 yil istiqbollariga bag'ishlangan majlisidagi O'zbekiston Respublikasi Prezidentining nutqi //Xalq so'zi gazetasi 2017 yil 16 yanvar №11.
- 2.Mirziyov SH.M. Erkin va farovon, demokratik O'zbekiston davlatini birgalikda barpo etamiz. "O'zbekiston" 2016.
- 3.Mirziyov SH.M. Buyuk kelajagimizni mard va olrijanob halqimiz bilan birga qo'ramiz. "O'zbekiston" 2017
- 4.O'zbekiston Prezidenti Shavkat Mirziyoyev 2017—2021 yillarda O'zbekistonni rivojlantirishning beshta ustuvor yo'nalishi bo'yicha harakat strategiyasi. 7 yanvar 2017 yil.
- 5.B.Boymetov "Qalamtasvir" Pedagogika institutlari va universitetlari talabalari uchun o'quv qo'llanma. Toshkent, 1997.
- 9.Tojiyev B, Mahkamova S. "Qalamtasvir" (dastlabki saboqlar). Metodik qo'llanma. Toshkent, 2013.
- 10.P.Thomas, A.Taylor Drawing, London-2011

Axborot manbaalari

1. www.tdpu.uz
2. www.pedagog.uz
3. www.Zionet.uz
4. www.edu.uz

Chizmachilik FANI BO'YICHA

Chizmachilik fanining predmeti, maqsadi va vazifalari.

Chizmachilik fani har qanday geometrik jismlarning, ob'ektlarning chizmasini hamda grafik modelini tuzish va o'qishdan iboratdir.

Talabalarga kelajakda o'zlarining texnik fikrlarini chizma orqali namoyon qilish, tasvirlangan har qanday buyum, yoki ob'ektlarning chizmasi bo'yicha ishlash prinsipi va konstruktiv tuzilishini tushunib olish va tasavvur qila olish uchun bilim, ko'nikma va malaka berishdan iborat. Vazifasi sifatida standartlashtirish tizimi, mashinasozlik materiallari, materiallarga ishlov berish usullari, texnik o'lhashlar va ularning turlari, loyixalashda chizma ishlarini avtomatlashtirish to'g'risida bilimga hamda amaliyotda tadbiq etish ko'nikmasini hosil qilishdan iborat.

Chizmachilik fanining o'ziga xosliklari.

Chizmachilik quydagilarni ko'zda tutadi:

- 1) Turli detal, mashina va shunga o'xshashlarni to'g'ri burchakli va aksonometrik proeksiyalarda tasvirlash usullarini (chizmalar chizishni o'rgatish);
- 2) Chizmalarda tasvirlangan narsalar, uzel, detal va shunga o'xshashlarning fazoviy shakllarni fikran tasavvur qilish (chizmalarni o'qish) mahoratini shakllantirish.

Chizmachilik fanida buyum va inshootlarni grafik tasvirlash metodlarini o'rganishga oid bo'lган asosiy qoidalar, tegishli standartlar hisobga olingan holda bayon etiladi.

Chizmachilik fanidan savollar

1. Proyeksiyalash usullari nechta va ular haqida ma'lumot bering.
2. Qanday hollarda to'g'ri chiziqning proyeksiyasi nuqta bo'ladi?
3. Markaziy proyeksiyalashda nimalar berilgan bo'ladi?
4. Parallel proyeksiyalash usuli qanday bajariladi?
5. Umumiylashtirilgan to'g'ri chiziqlar haqida ma'lumot bering
6. Xususiy vaziyatdagi to'g'ri chiziqlar haqida ma'lumot bering
7. V , H va W proyeksiyalar tekisliklari qanday joylashgan bo'ladi va ular haqida ma'lumot bering (chorak, oktant va h.k)
8. Fazodagi to'g'ri chiziq qanday holda V proyeksiyalar tekisligiga nuqta bo'lib proyeksiyalanadi?
9. Fazodagi to'g'ri chiziq qanday holda H proyeksiyalar tekisligiga nuqta bo'lib proyeksiyalanadi?
10. Fazodagi to'g'ri chiziq qanday holda W proyeksiyalar tekisligiga nuqta bo'lib proyeksiyalanadi?
11. Fazodagi to'g'ri chiziq qanday holda V proyeksiyalar tekisligiga haqiqiy kattaligida proyeksiyalanadi?
12. Fazodagi to'g'ri chiziq qanday holda H proyeksiyalar tekisligiga haqiqiy kattaligida proyeksiyalanadi?
13. Fazodagi to'g'ri chiziq qanday holda W proyeksiyalar tekisligiga haqiqiy kattaligida proyeksiyalanadi?

14. Frontal proyeksiyalovchi tekislik deb nimaga aytildi va u haqida ma'lumot bering.
15. Gorizontal proyeksiyalovchi tekislik deb nimaga aytildi va u haqida ma'lumot bering.
16. Profil proyeksiyalovchi tekislik deb nimaga aytildi va u haqida ma'lumot bering.
17. Monj usuli deb qanday usulga aytildi?
18. Proeksiyalar tekisligi deb nimaga aytildi?
19. O'zaro perpendikulyar ikki proyeksiya tekisliklari fazoni nechta bo'lakka bo'ladi?
20. Gorizontal to'g'ri chiziqning qaysi proyeksiyasi haqiqiy uzunlikka ega ?
21. Gorizontal to'g'ri chiziq frontal proyeksiya tekisligi bilan qanday burchak hosil qiladi ?
22. Frontal to'g'ri chiziqning qaysi proyeksiyasi haqiqiy uzunlikka ega?
23. Frontal to'g'ri chiziq gorizontal proyeksiya tekisligi bilan qanday burchak hosil qiladi ?
24. Proyeksiyalovchi to'g'ri chiziq deb qanday chiziqqa aytildi va ularning nomlarini aytинг ?
25. Gorizontal proyeksiyalovchi to'g'ri chiziqning qaysi proyeksiyasi haqiqiy uzunlikka ega ?
26. Frontal proyeksiyalovchi to'g'ri chiziqning qaysi proyeksiyasi ustma-ust tushadi ?
27. To'g'ri chiziqning izlari deb nimaga aytildi ?
28. To'g'ri chiziqning gorizontal izi qanday hosil qilinadi ?
29. To'g'ri chiziqning frontal izi qanday hosil qilinadi ?
30. Chizma geometriyada nuqta deb nimaga aytildi?
31. Chizmachilik shriftining o'lchami qanday aniqlanadi?
32. Qovurg'a, kegay singari konstruktiv elementlar bo'ylama qirqimda qanday tasvirlanadi?
33. Detalning bosh ko'rinishi qanday tanlanadi?
34. Chizmachilikda shriftlar qanday qiyaliklarda yoziladi?
35. Formatlar haqida ma'lumot bering.
36. Egri chiziqlar deb nimaga aytildi?
37. Egri chiziqlarning qanday turlari mavjud?
38. Tekis egri chiziq deganda nimani tushunasiz
39. Fazoviy egri chiziq deganda nimani tushunasiz?
40. Ikkinchchi tartibli egri chiziqlarga qanday shakllarni misol keltirishimiz mumkin?
41. Tutashma deb nimaga aytildi?
42. Tutashmaning qanday turlari mavjud?
43. Ichki tutashma haqida ma'lumot bering.
44. Tashqi tutashma haqida ma'lumot bering.
45. Urinma deb nimaga aytildi?
46. Aksonometriya deganda nimani tushunasiz?
47. Aksonometriyaning nechta turi bor?
48. Qirqim va uning turlari haqida ma'lumot bering
49. Oddiy qirqim nima va u qanday detallarga beriladi?
50. Murakkab qirqim nima va u qanday detallarga beriladi?
51. Pog'onali qirqim nima va u qanday detallarga beriladi?
52. Siniq qirqim nima va u qanday detallarga beriladi?
53. Masshtab haqida ma'lumot bering.
54. Ko'rinishlar deganda nimani tushunasiz?

55. Ikki nuqtali shtrix punktr chiziq qayerlarda qo'llaniladi?
56. Zinaning marshi deb nimaga aytildi?
57. Asosiy yo'g'on tutash chiziq detalning qayerini chizishda qo'llaniladi?
58. Ingichka tutash chiziq qayerda qo'llaniladi?
59. O'lcham qo'yishning qanday usullari mavjud?
60. Shtrix punktr chiziq qayerda qo'llaniladi?
61. Qanday holatda masshtab soni oldiga M harfi qo'yilmaydi?
62. Texnik rasm nima va u haqid ama'lumot bering
63. Parallel proyeksiyalashning qanday turlari mavjud ?
64. Ajraladigan birikmalar haqida ma'lumot bering
65. Ajralmaydigan birikmalar haqida ma'lumot bering
66. Shtrix chiziq detallarning qayerini chizishda qo'llaniladi?
67. Ko'pyoqlik deganda nimani tushunasiz?
68. Binoning plani deganda nimani tushunasiz?
69. Arxitektura qurilish chizmachiligidagi binoning fasadi qaysi proyeksiyalar tekisligiga tasvirlanadi?
70. Arxitektura qurilish chizmachiligidagi zinaning o'lchamlari standart bo'yicha qanday?
71. Arxitektura qurilish chizmachiligidagi binoning ustidan ko'rinishi nima deyiladi?
72. Arxitektura qurilish chizmachiligidagi binoning oldan ko'rinishi qanday nomlanadi?
73. Binoning profil ko'rinishi yana qanday nomlanadi?

Asosiy adabiyotlar

1. J.Yodgorov, "Geometrik va proyekcion chizmachilik", T.:, "Fan". 2008.
2. Sh.K.Murodov va boshqalar, Topografik chizmachilik, T.:, Cho'lpon, 2009.
3. J.Yodgorov, Mashinasozlik chizmachiligi, T., O'zbekiston, 2009.
4. I.Raxmonov, A.Valiev. Chizmachilik, "Voris-nashriyot" T.:, 2011.
5. A.Valiev. Chizmachilik (Geometrik chizmachilik), T.:, TDPU rizografi, 2013.

Qo'shimcha adabiyotlar

6. Mirziyoyev Sh.M. Buyuk kelajagimizni mard va oljanob xalqimiz bilan birga quramiz. Toshkent, "O'zbekiston", 2017 yil, 488 bet.
7. Mirziyoyev Sh.M. Erkin va farovon, demokratik O'zbekiston davlatini birgalikda barpo etamiz.Toshkent, "O'zbekiston", 2016 yil, 56 bet.
8. Mirziyoyev Sh.M. Qonun ustuvorligi va inson manfaatlarini ta'minlash-yurt taraqqiyoti va xalq faravonligining garovi. Toshkent, "O'zbekiston", 2017 yil, 48 bet.
9. Mirziyoyev Sh.M. Tanqidiy tahlil, qat'iy tartib intizom va shaxsiy javobgarlik - har bir rahbar faoliyatining kundalik qoidasi bo'lishi kerak.Toshkent, "O'zbekiston", 2017 yil, 104 bet.
10. J.Yodgorov, A.Narzullayev. Topografik chizmachilik - Namangan, "Shalola", 2012.

11. I.Raxmonov, A.Abduraxmonov, Chizmachilikdan ma'lumotnomasi T.: „Alisher Navoiy nomidagi Milliy kutubxona”. 2005.
12. M.Xalimov, Z.Mirzaliyev, F.Ochilov. Chizmachilik (geometrik va proyeksiyon chizmachilik) T.: „Adabiyot uchqunlari”, 2019.

Axborot manbaalari

14. www.gov.uz - O'zbekiston Respublikasi hukumat portali.
15. www.lex.uz - O'zbekiston Respublikasi Qonun hujjatlari ma'lumotlari milliy bazasi.
16. www.ima.uz - O'zbekiston Respublikasi Intellektual mulk agentligi)
18. www.academy.uz - Fanlar akademiyasi
19. www.ziyonet.uz -jamoaat axborot ta'lim tarmog'i
20. www.tdpu.uz
21. www.edu.uz

BAHOLASH MEZONI

I. 5110900 – Pedagogika va psixologiya yo'nalishi talabalariga mutaxassislik fanlaridan Davlat attestatsiyasini yozma shaklda o'tkazish tartibi va baholash mezoni

Bitiruvchi kurs talabalari Qalamtasvir va Chizmachilik fanlaridan Davlat attestatsiyasi ko‘p variantli yozma shaklda o’tkaziladi. “Yozma” variantlarning har bir savol uchun javob 20 ball bilan baholanadi.

Davlat attestatsiyasida har bir yozma javoblar quyidagi mezon asosida baholanadi:

- berilgan savolga to‘g‘ri va to‘liq javob yozilsa, savolning mazmuni, mohiyati to‘g‘ri va izchil yoriltsa, shuningdek, ijodiy yondashilsa, javobda mantiqiy yaxlitlikka erishilsa o‘zlashtirish ko‘rsatkichi **17,1 - 20 ball** oralig‘ida baholanadi;
- berilgan savolga to‘g‘ri javob yozilsa, savolning mazmuni to‘liq yoritilgan bo‘lsa, o‘zlashtirish ko‘rsatkichi **14,1 - 17 ball** oralig‘ida baholanadi;
- berilgan savolga og‘zaki javob noto‘g‘ri yoki yuzaki yozilgan bo‘lsa, biroq berilgan savolning mazmuni to‘liq yoritilmagan bo‘lsa, o‘zlashtirish ko‘rsatkichi **11-14,1 ball** oralig‘ida baholanadi;
- berilgan savolga javob noto‘g‘ri yoki yuzaki javob berilsa, qo‘yilgan masalaning mohiyati mazmuni ochib berilmasa, unda o‘zlashtirish ko‘rsatkichi 0 - 10,9 ball oralig‘ida baholanadi. (17,1-20 ball - a’lo, 14-17 ball - yaxshi, 11-14,1 ball - qoniqarli, 0-10,9 ball - qoniqarsiz).

II. 5110900 – tasviri san’at va muhandislik grafikasi yo'nalishi talabalariga mutaxassislik fanlaridan Davlat attestatsiyasi test sinovi shaklida o'tkazish tartibi va baholash mezoni

Qalamtasvir va Chizmachilik fanlaridan ko‘p variantli test sinovi shaklida o’tkazilsa har bir variant 100 ta yoki 50 ta test savollaridan iborat bo‘ladi. Test sinovini baholash 5 ballik tizim asosida amalga oshiriladi.

Baholash usullari	Test topshiriqlari, yozma ish, tahlil uchun misollar, taqdimotlar
Baholash mezonlari	<p>5 (a'lo)</p> <ul style="list-style-type: none"> – fanga oid nazariy va uslubiy tushunchalarni to'la o'zlashtira olish; – fanga oid ko'rsatkichlarni tahlil qilishda ijodiy fikrlay olish; – o'rganilayotgan jarayonlar haqida mustaqil mushohada yuritish; – o'rganilayotgan jarayonga ta'sir etuvchi omillarni aniqlash va ularga to'la baho berish; – tahlil natijalari asosida vaziyatga to'g'ri va xolisona baho berish; – o'rganilayotgan jarayonlarni analitik jadvallar orqali tahlil etish va tegishli qarorlar qabul qilish. <p>4 (yaxshi)</p> <ul style="list-style-type: none"> – o'rganilayotgan jarayonlar haqida mustaqil mushohada yuritish; – tahlil natijalarini to'g'ri aks ettira olish; – o'rganilayotgan jarayonga ta'sir etuvchi omillarni aniqlash va ularga to'la baho berish; – o'rganilayotgan jarayonlarni jadvallar orqali tahlil etish va tegishli qarorlar qabul qilish. <p>3 (qoniqarli)</p> <ul style="list-style-type: none"> – o'rganilayotgan jarayonga ta'sir etuvchi omillarni aniqlash va ularga to'la baho berish; – o'rganilayotgan jarayonlarni analitik jadvallar orqali tahlil etish. – qaror qabul qilish haqida umumiy biliga ega bo'lish <p>2 (qoniqarsiz)</p> <ul style="list-style-type: none"> – o'tilgan fanning nazariy va uslubiy asoslarini bilmaslik; o'tilayotgan fan qonuniyatlarini o'zlashtirishmaslikni bilmaslik

Umumkasbiy va ixtisoslik fanlaridan Davlat attestatsiyasi bo'yicha umumiy o'zlashtirish ko'rsatkichi 2 dan 5 balgacha baholanadi (5 baho – a'lo, 4 baho – yaxshi, 3 baho – qoniqarli, 2 baho – qoniqarsiz) yoki baholash 5 baholik shkaladan 100 ballik shkalaga o'tkaziladi.

Baholashni 5 baholik shkaladan 100 ballik shkalaga o'tkazish jadvali

5 baholik shkala	100 ballik shkala	5 baholik shkala	100 ballik shkala	5 baholik shkala	100 ballik shkala
5,00 — 4,96	100	4,30 — 4,26	86	3,60 — 3,56	72
4,95 — 4,91	99	4,25 — 4,21	85	3,55 — 3,51	71
4,90 — 4,86	98	4,20 — 4,16	84	3,50 — 3,46	70
4,85 — 4,81	97	4,15 — 4,11	83	3,45 — 3,41	69

4,80 — 4,76	96	4,10 — 4,06	82	3,40 — 3,36	68
4,75 — 4,71	95	4,05 — 4,01	81	3,35 — 3,31	67
4,70 — 4,66	94	4,00 — 3,96	80	3,30 — 3,26	66
4,65 — 4,61	93	3,95 — 3,91	79	3,25 — 3,21	65
4,60 — 4,56	92	3,90 — 3,86	78	3,20 — 3,16	64
4,55 — 4,51	91	3,85 — 3,81	77	3,15 — 3,11	63
4,50 — 4,46	90	3,80 — 3,76	76	3,10 — 3,06	62
4,45 — 4,41	89	3,75 — 3,71	75	3,05 — 3,01	61
4,40 — 4,36	88	3,70 — 3,66	74	3,00	60
4,35 — 4,31	87	3,65 — 3,61	73	3,0 dan kam	60 dan kam

ESLATMA: Yakuniy davlat attestatsiya jarayonida qo‘yilgan bahodan norozi bo‘lgan bitiruvchilar yakuniy davlat attestatsiyasi ballari e’lon qilingan kundan e ’tiboran uch kun muddat ichida appelyatsiya komissiyasiga murojaat qilishga haqli. Yakuniy davlat attestatsiya komissiyasi va talaba o‘rtasida baholash ballari bo‘yicha yuzaga kelishi mumkin bo‘lgan muammolar maxsus appelyatsiya komissiyasi tomonidan ko‘rib chiqiladi hamda DAK raisi bilan kelishilgan holda xulosa qilinadi.